

Päiväys 25.04.2008
Datum

Dnro YM3/601/2008
Dnr

Kuntien asuntoviranomaiset
Kuntien kiinteistöyhtiöt
Yleishyödylliset yhteisöt

Viite
Hänvisning

Asia
Ärende Ohje romaneita koskevan asukasvalinnan täsmentämiseksi

Tämä ohje koskee asukasvalintaa arava- ja korkotukivuokra-asunnoissa (valtion tukemissa vuokra-asunnoissa).

Romanikulttuurin tunteminen on lisääntynyt myönteisellä tavalla asunto- ja sosiaaliviranomaisten ja romaninyhdyshenkilöiden tekemän yhteistyön ansiosta. Tämä yhteistyö on lisännyt myös viranomaisten ja romanien tietoa asukasvalintojen tekemisestä ja romanien sijoittumisesta asumaan muiden suomalaisten joukkoon tasavertaisina kansalaisina.

Viime aikoina asukasvalinnoissa on noussut esille romanikulttuuriin kuuluvat tavat, jotka koskevat muuttolupaa ja väistämismääräyksiä. Ympäristöministeriön "Romanikulttuurin erityispiirteet asumisessa" julkaisussa Malla Pirttilahti on kuvannut muuttolupaa ja väistämismääräyksiä seuraavalla tavalla.

Kohta 4.5 Muuttoliike. "Romanikulttuurintavan mukaan muuttava perhe ottaa yhteyttä paikkakunnalla jo pidempään eläneisiin perheisiin ja kysyy luvan muutolleen. Monessa kunnassa asuntoviranomaiset ovat sopineet kunnassa työskentelevän romaninyhdyshenkilön tai pitkään paikkakunnalla asuneen vanhemman romanin kanssa, kuinka menetellä uuden romaniperheen halutessa muuttaa paikkakunnalle. Yhdyshenkilö keskustelelee asiasta romaneiden kanssa ja tuo asian asuntosihteerille."

Kohta 4.6 Väistämismääräyksiä. "Jos kahden romanisuvun välillä on tapahtunut riitailanne tai suurempikin yhteenotto, niin asian aiheuttaja sukuineen on velvollinen

muuttamaan pois omalta paikkakunnaltaan. Ei ole helppoa jättää kaikkea, koko elämää, taakseen ja muuttaa yhtäkkiä joidenkin sukulaisten luo ja elää heidän armoiltaan siksi, että yksi perheen jäsen on rikkonut toista ihmistä vastaan. Mutta koska romaneille suvun ja perheen yhteys on tärkeää, kaikki joutuvat "kärsimään" yhden ihmisen teon vuoksi."

Mainittu julkaisu on joissakin tapauksissa ymmärretty asukasvalintaan liittyväksi ohjeeksi. Osa asukasvalitsijoista on ottanut yhteyttä romanivanhimpaan ja myös kunnassa asuvat romanit ovat ottaneet yhteyttä asukasvalitsijoihin romanien tapaohjeiden soveltamiseksi asukasvalinnassa, kun alueelle on halunnut muuttaa uusi romani. Jos kunnassa jo asuvat romanit ovat ilmoittaneet, että ko. romani perheineen ei saa muuttaa paikkakunnalle, asunnonhakija ei ole joissakin tapauksissa kiellon vuoksi saanut asuntoa kyseisestä kunnasta eivätkä muutamat romanit ole saaneet asuntoa mistään kunnasta.

Asukasvalintaa ohjaavat perustuslaki ja asumista koskeva lainsäädäntö.

Perustuslain 17 §:n mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Perustuslain 9 §:n mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa.

Aravarajoituslain 4 a §:n ja vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeusasuntolainojen korotuksesta annetun lain 11 a §:n mukaan asukasvalinnan tavoitteena on, että valtion tukemat arava- ja korkotukivuokra-asunnot osoitetaan vuokra-asuntoa eniten tarvitseville ruokakunnille ja samalla pyritään vuokratalon monipuoliseen asukasrakenteeseen ja sosiaalisesti tasapainoiseen asuinalueeseen.

Mainittujen lakien 4 b ja c ja 11 b ja c §:ien mukaan asukasvalinnan perusteena ovat hakijaruokakunnan asunnontarve, varallisuus ja tulot ja etusijalle on asetettava asunnottomat ja muut kiireellisimmässä asunnon tarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijaruokakunnat. Tästä etusijajärjestyksestä voidaan poiketa yksittäistapauksessa, jos se on perusteltua hakijaruokakunnan erityisolosuhteet, paikkakunnan vuokra-asuntotilanne taikka vuokratalon tai asuinrakennuksen asukasrakenne huomioon ottaen.

Romanikulttuuriin kuuluvat tavat eivät syrjäytä perustuslain ja muiden asumiseen liittyvien lakien kansalaiselle yksilöinä turvaavia perusoikeuksia.

Ympäristöministeriö ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) ovat laatineet yhdessä **Arava- ja korkotukivuokra-asuntojen asukasvalintaoppaan**, mikä löytyy ARA:n verkkosivuilta internet-osoitteesta www.ara.fi. Asukasvalintaoppaan ohjeet perustuvat edellä mainittuun lainsäädäntöön.

Asukasvalintaoppaassa on myös viittaus edellä mainittuun julkaisuun "Romanikulttuurin erityispiirteet asumisessa". Mainittu julkaisu antaa hyvää informaatiota asukasvalinnoista vastaaville ja kaikille muillekin romanien tavoista ja kulttuurista. Julkaisun luvuissa 4.5 Muuttoliike ja 4.6 Väistämisvelvollisuus esitetyt toimintatavat ovat kuitenkin voimassa olevan ja edellä kuvatun lainsäädännön vastaisia.

Ympäristöministeriö ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus toteavat, että asukasvalinnan tekeminen muuttoluvan ja väistämisvelvollisuuden perusteella on ristiriidassa perustuslain ja asukasvalintaa koskevan lainsäädännön kanssa. Näin ollen se, että asukasvalitsija kysyy muuttoluvan romaniyhteisöstä, kuten romanivanhimmalta tai kunnan romaniyhdyshenkilöltä, tai ottaa romaniyhteisön esittämän kiellon huomioon asukasvalinnassa, ei ole hyväksyttävä menettely. Perustuslain 17 §:ssä todettu oikeus ylläpitää ja kehittää romanikulttuuria ei poista asuntoa hakevan romanin oikeutta valita asuinpaikkansa ja saada yhdenvertainen kohtelu muiden asunnonhakijoiden kanssa hakiessaan valtion tukemaa vuokra-asuntoa. Lisäksi ympäristöministeriö ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus toteavat, että "Romanikulttuurin erityispiirteet asumisessa" julkaisu ei ole ympäristöministeriön eikä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARAN) asukasvalintaa koskeva ohje.

Ympäristöministeriö ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus kuitenkin korostavat, että romanien asumista koskevien ongelmien ratkaiseminen paikallisella tasolla on tärkeää. Tässä suhteessa kuntien asunto- ja sosiaaliviranomaisten ja kiinteistöyhtiöiden edustajien sekä paikallisten romaniyhdyshenkilöiden ja romaniyhteisön yhteistyö on edelleen keskeisellä sijalla.

Tämä ohje on otettu Arava- ja korkotukivuokra-asuntojen asukasvalintaoppaan liitte-
luetteloon.

Ympäristöministeriö

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

Markku Tahvanainen
Kehittämisojohtaja

Hannu Rossilahti
Ylijohtaja

Raija Hynynen
Asuntoneuvos

Irmeli Tuominen
Ylitarkastaja

TIEDOKSI:

Suomen Kuntaliitto
Romaniasioden neuvottelukunta
Alueelliset romaniyhteisöjen neuvottelukunnat
Vähemmistövaltuutettu
Vuokralaisten keskusliitto ry
RAKLI
Ihmisoikeusliitto ry